

Kommittédirektiv

En svensk kulturkanon

Beslut vid regeringssammanträde den 21 december 2023

Sammanfattning

En kommitté ska ansvara för att ta fram en svensk kulturkanon. Syftet är att göra svensk kultur tillgänglig för fler. En svensk kulturkanon ska vara ett levande och användbart verktyg för bildning, gemenskap och inkludering.

Kommittén ska bl.a.

- utse konst- och kulturområden som ska ingå i en svensk kulturkanon,
- fastställa vilka kriterier som ska gälla vid valet av verk till en svensk kulturkanon,
- utse deltagare i expertgrupper utifrån sakkompetens inom respektive område,
- uppdra åt varje expertgrupp att självständigt, enligt de kriterier som kommittén fastställt, avgöra vilka verk som ska ingå i en svensk kulturkanon inom det område som gruppen svarar för,
- sammanställa en svensk kulturkanon av de verk som väljs ut av expertgrupperna,
- skapa en öppen och inkluderande process vid framtagandet av en svensk kulturkanon där allmänheten ges möjlighet att komma med förslag, och
- föreslå hur en svensk kulturkanon ska kunna hållas relevant över tid.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2025.

Uppdraget att utse konst- och kulturområden och fastställa vilka kriterier som ska gälla vid valet av verk till en svensk kulturkanon

De nationella kulturpolitiska målen anger att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145). Flera uppföljningar och utvärderingar visar att det finns behov av att bredda deltagandet i kulturlivet. Svensk kultur och vår gemensamma historia utgör grunden för vår kollektiva identitet. Kulturen ger oss gemensamma referensramar samtidigt som den kan vidga våra perspektiv. Den kan lära oss att förstå både oss själva, vår historia och andra.

Kulturen är en viktig sammanhållande kraft i ett samhälle präglad av snabb demografisk, teknologisk och kulturell förändring. Mycket av de kunskaper som var självklara för tidigare generationer kommer i dag allt färre i samhället till del. Det finns därför ett ökat behov av att skapa förutsättningar för gemensamma referensramar i vårt demokratiska samhälle och därmed sätta en gemensam grund att ta avstamp från. Till detta kan kulturen bidra.

Av den sakpolitiska överenskommelse som har slutits mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna (Tidöavtalet) framgår att en svensk kulturkanon ska tas fram. Utgångspunkten är att den ska vara ett levande och användbart verktyg för bildning, gemenskap och inkludering. På så sätt kan en kulturkanon också bidra till att stärka de grundläggande demokratiska värden som vårt samhälle vilar på.

En svensk kulturkanon kommer på sikt att behöva förändras och uppdateras, men utgångspunkten bör i första hand vara verk eller kulturuttryck som har haft betydelse över tid. Verk av både kvinnor och män bör ingå.

Kommittén ska därför

- utse konst- och kulturområden som ska ingå i en svensk kulturkanon, och
- fastställa vilka kriterier som ska gälla vid valet av verk till en svensk kulturkanon.

Uppdraget att utse grupper av personer med expertis inom de konst- och kulturområden som ska ingå i kulturkanonen

Arbetet med att välja ut de verk som ska ingå i en svensk kulturkanon ska bedrivas inom grupper av personer med expertis inom de konst- och kulturområden som ska ingå i kulturkanonen, nedan kallade expertgrupper. Utgångspunkten är att principen om armlängds avstånd i kulturpolitiken ska råda vid framtagandet av en svensk kulturkanon. Deltagare i expertgrupperna bör därför utses av kommittén och bestå av det antal personer som kommittén bestämmer. Expertgruppernas uppdrag ska omfatta att självständigt avgöra vilka verk som ska ingå i en svensk kulturkanon inom det ämnesområde som expertgruppen svarar för.

Kommittén ska därför

- utse deltagare i expertgrupper utifrån sakkompetens inom respektive område,
- utse en person inom varje expertgrupp till sammankallande,
- uppdra åt varje expertgrupp att självständigt, enligt de kriterier som kommittén fastställt, avgöra vilka verk som ska ingå i en svensk kulturkanon inom det område som gruppen svarar för,
- uppdra åt varje expertgrupp att, inom den tid som kommittén bestämmer, redovisa resultatet av sitt arbete till kommittén, och
- sammanställa en svensk kulturkanon av de verk som väljs ut av expertgrupperna.

Uppdraget att skapa en öppen och inkluderande process vid framtagandet av en svensk kulturkanon

Bildning bör vara en angelägenhet för alla. Det är därför viktigt att även processen med att ta fram en svensk kulturkanon är öppen och inkluderande. Avgörandet kring vilka verk som ska väljas ut ska tas av experter, men även allmänheten ska ha möjlighet att komma med förslag. En svensk kulturkanon kan bli ett verktyg för att höja den allmänna bildningsnivån i vårt land, bland både barn och vuxna. Det är eftersträvänsvärt att även processen med att ta fram den ska kunna bidra till att öka kunskapen om svensk kultur och svenskt kulturarv.

Kommittén ska därför

- skapa en öppen och inkluderande process vid framtagandet av en svensk kulturkanon där allmänheten ges möjlighet att komma med förslag,
- se till att de förslag som allmänheten lämnar kommer expertgrupperna till del så att förslagen kan beaktas vid urvalet av verk, och
- genom utåtriktad verksamhet i hela landet skapa ett brett intresse för och dialog om innehållet i en svensk kulturkanon.

Uppdraget att föreslå hur en svensk kulturkanon ska tillgängliggöras och hållas relevant

För att en svensk kulturkanon ska vara en levande och verkningsfull förutsättning för bildning, gemenskap och inkludering är det avgörande att det finns förutsättningar för att den blir tillgänglig och kan användas brett. Av särskild vikt är det att barn och unga får möjlighet att ta del av det den svenska kulturskatten har att erbjuda. Samtidigt bör den uppmuntra till fördjupning och förkovran genom hela livet. En svensk kulturkanon behöver därför vara relevant och tillgänglig för både barn och vuxna.

Konsten och kulturen förändras över tid. För att en svensk kulturkanon inte ska förlora sin relevans är det därför viktigt att den kan ses över och justeras. Om utredningen ser ett behov av att någon aktör ska ges i uppgift att förvalta den svenska kulturkanonen bör utgångspunkten för ett sådant arbete vara att det bedrivs i varaktig form inom ramen för befintlig myndighetsstruktur.

Kommittén ska därför

- föreslå hur en svensk kulturkanon kan tillgängliggöras brett,
- föreslå hur en svensk kulturkanon kan tillvaratas och användas långsiktigt, och
- föreslå hur en svensk kulturkanon ska kunna hållas relevant över tid.

Konsekvensbeskrivningar

De förslag och beslutsunderlag som utredaren redovisar ska följa kommittéförordningens (1998:1474) krav på konsekvensbeskrivningar och kostnadsberäkningar. De offentligfinansiella effekterna av de förslag på åtgärder som lämnas ska beräknas. Om kostnader för det allmänna förväntas, ska förslag till finansiering redovisas. Om förslagen i betänkandet

påverkar den kommunala självstyrelsen ska de särskilda överväganden som gjorts i enlighet med 14 kap. 3 § regeringsformen redovisas.

Redovisning av uppdraget

Kommittén ska ha en dialog med myndigheter, institutioner och aktörer som arbetar med att producera, bevara och tillgängliggöra kultur och kulturarv, med utbildningssektorn och med andra aktörer som på annat sätt är relevanta för kommitténs uppdrag. Kommittén ska även ha en dialog med urfolket samerna och de andra nationella minoriteternas organisationer. Kommittén ska även ha en dialog med Statens skolverk och Statens kulturråd som fått i uppdrag att ta fram läslistor till skolan.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2025.

(Kulturdepartementet)